

Jaarverslag 2007

IPIS vzw

Inhoud

Raad van Bestuur	2
Woord van de voorzitter	3
Ten geleide	5
Missie	7
Methode van onderzoek	8
Activiteitenverslag	9
Thema natuurlijke rijkdommen	9
Thema wapenhandel	15
Thema maatschappelijk verantwoord ondernemen	21
Bibliotheek	26
IPIS in de pers	28
Financiën	29
Opdrachten 2000-2006	30
IPIS team	32

Raad van Bestuur

De mandaten binnen de Raad van Bestuur zijn onbezoldigd. De Raad kwam in 2007 vier maal samen en bestaat uit :

Voorzitter

- Wivina Demeester-De Meyer: voormalig Minister in de Federale en Vlaamse Regering, bestuurder van VZW's en vennootschappen

Secretaris

- Willy Laes: adjunct-directeur Atheneum van Keerbergen, voormalig voorzitter Amnesty International Europese Associatie

Penningmeester

- Emiel Vervliet: docent Sociale School Heverlee, voormalig voorzitter Coprogram

Leden

- Kris Dierckx: ambtenaar Vlaamse Overheid
- Jo Hanssens: voorzitter Pax Christi Vlaanderen
- Anne Vansteelandt: voormalig algemeen secretaris Pax Christi Vlaanderen
- Dirk Timmermans: wnd. directeur stedelijke school Groensport, Secretaris vzw Vredescentrum van de provincie en de stad Antwerpen
- Yvan Vanden Berghe: emeritus gewoon hoogleraar Universiteit Antwerpen

Woord van de voorzitter

Antwerpen, april 2008

IPIS heeft in 2007 alweer een bijzonder actief jaar gehad. Het deed ook goed te zien dat onze inspanningen op bestuurlijk vlak hun vruchten hebben afgeworpen. In het kader van het nieuwe meerjarenprogramma 2008-2010 deden we, onder meer met assistentie van een externe consultant, een diepgaande strategische oefening die als basis zal dienen voor de werking de komende jaren. We pasten daarbij de missie en visie aan, moderniseerden grondig de bibliotheek, gaven de website een fraaier uitzicht en duidelijkere structuur, en scherpten het profiel aan op thematisch en geografisch vlak. Die inspanningen werden beloond met een positief rapport vanwege PriceWaterhouseCoopers dat alle Belgische NGO's aan een screening onderwierp, en met een gunstig advies van de DGOS administratie omtrent het nieuwe meerjarenprogramma.

Binnen de nieuwe en heldere afbakening van het werkerrein – de studie van natuurlijke rijkdommen, wapenhandel en maatschappelijk verantwoord ondernemen in sub-Sahara Afrika – voerde IPIS een rijke waaier aan opdrachten uit. Samen weerspiegelen ze hoe de duidelijke keuze voor zijn niche IPIS in staat stelt daarbinnen te verbreden en een sterk institutioneel geheugen op te bouwen.

Inzake het thema natuurlijke rijkdommen voerden we drie grote studies uit, twee voor Belgische en Zweedse NGO's en een met financiële steun van de Europese Unie. Voor de NGO's betrof het technische en financiële dossiers over grote mijnbouwprojecten in de Democratische Republiek Congo. Met die informatie op zak konden ze hun campagne- en lobbyactiviteiten ontplooiën. Met fondsen van de EU zetten we een project voort waarin we aan de hand van cartografisch materiaal analyses maken over de motieven van partijen in conflict. In twee gevalstudies belichtten we de situatie in Katanga en de Kivus, beide aan de hand van veldonderzoek in de DRC.

Voor het Internationale Secretariaat van Amnesty International maakte IPIS verschillende studies over wapenoverdrachten naar en in Afrikaanse landen, waaronder Soedan. Die informatie voedt de internationale Control Arms campagne die door Amnesty en Oxfam getrokken wordt. Daarnaast voerde IPIS ook een grote opdracht uit voor een internationale consultancy groep. Bedoeling was een beleidsadviserend dossier te maken voor de Europese Commissie inzake strategieën om wapenstromen in het Afrikaanse continent te beteugelen.

Woord van de voorzitter

De koepelorganisatie 11.11.11 leidt een NGO-werkgroep rond maatschappelijk verantwoord ondernemen waarvan IPIS actief deel uitmaakt. Van die groep ging de vraag uit naar diepgravende informatie over exportkredietverzekeringssmaatschappijen en hun beleid op milieu- en sociaal vlak. De portefeuille van de nationale Delcredere dienst bestaat voor een aanzienlijk deel uit projecten in Afrika, wat aantoont dat zulke instellingen een grote ontwikkelingsrelevantie kunnen hebben. Verder maakte IPIS met financiële steun van de stad Antwerpen een syllabus op voor bedrijven die handelsbetrekkingen hebben met Afrikaanse landen. In de lente van 2008 doceren we die aan een publiek van diamanthandelaars met de bedoeling hen bij te staan bij de integratie van mensenrechten in hun bedrijfsbeleid.

Tot slot een woord van dank aan alle leden van de Raad van Bestuur en van de Algemene Vergadering en natuurlijk ook aan het IPIS team zelf voor een geslaagd 2007.

Wivina Demeester-De Meyer
Voorzitter

Ten geleide

In maart 2007 organiseerde de FOD Buitenlandse Zaken een congres over goed bestuur en corruptie. Onder de genodigden bevonden zich tal van Afrikaanse prominenten. Een van hen, de toen pas verkozen Liberiaanse presidente Ellen Johnson-Sirleaf, deed een gesmaakte interventie toen het thema van corrupte Afrikaanse elites aan bod kwam. Allemaal goed en wel, was de teneur, maar het zijn wel jullie banken die met open armen de fortuinen van de Charles Taylors van deze wereld verwelkomen. Ze kreeg opvallend veel bijval van haar Afrikaanse collega's. De indruk in de zaal was: hier is een nieuw Afrika aan het woord. Een Afrika dat zich niet meer de les laat spellen door het Westen.

Mee aan de basis van die nieuwe assertiviteit ligt de groeiende economische invloed op het Afrikaanse continent van landen als Brazilië, India en vooral China. In een context van exponentieel stijgende grondstoffenprijzen neemt ook de onderhandelingsmarge van grondstoffenrijke Afrikaanse landen toe. Ze raken steeds meer los van de post-koloniale greep van hun klassieke handelspartners die voorlopig vooral reageren door hun opkomende concurrenten te demoniseren. Maar waar zou het Westen zijn morele autoriteit op baseren? Op zijn financiële systeem dat bedrijven toelaat via fiscale technieken jaarlijks minstens 500 miljard dollar aan ontwikkelingslanden te onttrekken? Of op de contracten die onze inhulige bedrijven afsluiten in de extractieve sectoren?

Ook op dat laatste vlak doet het groeiende Afrikaanse zelfbewustzijn zich duidelijk gevoelen. IPIS volgt nauwgezet de trend op van de politieke klasse en het middenveld die in Afrika steeds nadrukkelijker een rechtmatig aandeel in de winsten opeisen van bedrijven die hun natuurlijke rijkdommen exploiteren. Sinds enkele jaren spoelt er een golf van heronderhandelingen van belangrijke contracten over het continent. Voor de overheid van Guinée-Conakry zijn vroeger afgesloten deals in verband met zijn enorme bauxietreserves een strijdpunt. In Nigeria richt de overheid zich op de oliemaatschappijen. In Tanzania gaat het om goud, in Zambia om koper en kobalt en in de DRC om de tientallen mineralen waar in haar compleet verziekte mijnsector naar gegraven wordt. Onze researchers werken momenteel aan een dossier dat Afrika's natuurlijke rijkdommen binnen een globaal perspectief plaatst. We zullen daarin bijzondere aandacht besteden aan de trend die we hier aangeven.

In 2007 kwam alweer elke subregio in sub-Sahara Afrika in het nieuws omwille van gewapende conflicten. Terwijl in West-Afrika landen als Liberia, Sierra Leone en Ivoorkust langzaam herstellen van de tragedie die zich op hun grondgebied heeft afgespeeld, flakkerden lokale conflicten op in de Niger-delta, in Mali en Niger. De grieven van de rebellen hebben er deels te maken met de ontginning van

Ten geleide

olie en uranium. In de Hoorn is het grensconflict tussen Ethiopië en Eritrea nog steeds niet opgelost, vindt volgens de speciale vertegenwoordiger van de VN in Somalië daar de grootste humanitaire catastrofe ter wereld plaats en kende het anders vreedzame Kenia een golf van politiek geweld. De tragedie in het olie-rijke Soedan breidt zich steeds meer uit naar buurlanden Tsjaad en de Centraal-Afrikaanse Republiek. In Oost-Congo blijft de burgerbevolking het slachtoffer van wreedheden vanwege alle strijdende partijen en in Zimbabwe dreigen de recente verkiezingen uit te monden in een bloedige machtsstrijd. Al die rampspoed, die miljoenen mensen treft, wordt mee mogelijk gemaakt door de proliferatie van vooral kleine en lichte vuurwapens. Onder meer in het kader van de internationale Control Arms campagne blijft IPIS concrete gevalstudies maken van wapenoverdrachten naar en in Afrika.

Op het vlak van maatschappelijk verantwoord ondernemen stellen we vast dat de trend zich verder zet van een wilgroei van gedragscodes binnen de bedrijfswereld. Ook overheden raken bij dit proces steeds meer betrokken: enerzijds stimuleren ze de bedrijfswereld om systemen van zelfregulering op te zetten en ze op elkaar af te stemmen; anderzijds kijken overheden ook steeds meer in eigen boezem en leggen ze zichzelf normen op op het vlak duurzaamheid. Zo startte het Vlaams Gewest een MVO kenniscentrum op en ontwikkelde onze federale overheid een actieplan voor MVO. Zulke initiatieven zijn dan weer de echo van talloze demarches bij multilaterale spelers zoals de OESO, de EU, de VN enzovoort. IPIS ziet het als zijn taak om het overzicht te bewaren over al deze ontwikkelingen en om na te gaan in welke mate de papieren werkelijkheid zich ook vertaalt op het terrein. Het blijft immers zo dat de NGO-wereld in het algemeen aandringt op bindende regelgeving en dat er daardoor vraag is naar studies die hen de nodige munitie aanleveren voor hun campagnes en lobbyactiviteiten daaromtrent. Daarbij hebben wij bijzondere aandacht voor sub-Sahara Afrika.

Didier Verbruggen,
directeur

Missie

IPIS is een onderzoekscentrum dat informatie vergaart, structureert, assimileert en verwerkt tot trainingpakketten, workshops, voordrachten, briefings, dossiers en rapporten. De primaire doelgroep van IPIS zijn gouvernementele, niet-gouvernementele en intergouvernementele ontwikkelingsactoren, bedrijven en wetgevende instanties. Via multiplicatoren als de media, de academische wereld en think tanks bereikt onze informatie ook een breder veld van betrokkenen. In de ruimste zin bestaat onze doelgroep uit alle individuen en organisaties die begaan zijn met vrede, mensenrechten en ontwikkeling in sub-Sahara Afrika.

Onze 'action research' focust op feiten en niet op theorieën, omdat wij na de fase van diagnose ook oplossingen – werkbare beleidsaanbevelingen, training, capaciteitsversterkende workshops - willen aanreiken die bruikbaar zijn in de praktijk voor onze primaire doelgroep.

Onze onderzoeksactiviteiten zijn toegespitst op drie kernthema's waarrond wij in de loop der jaren een unieke, op veldonderzoek gebaseerde expertise en netwerk hebben opgebouwd.

Wij brengen feiten aan het licht die in verband staan met de, doorgaans ondoorzichtige, internationale wapenhandel in en naar onze focusregio. De analyse van die feiten levert inzichten en oplossingen op in/voor de gevolgen van die handel op het vlak van conflict en onderontwikkeling.

Wij doen diepgravend onderzoek naar de exploitatie van natuurlijke rijkdommen en hebben daarbij bijzondere aandacht voor de problematiek van welvaartverdeling, slecht bestuur en corruptie, conflictfinanciering en conflictpotentieel, en maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).

Ons kernthema MVO handelt over de rol die de privé-sector speelt in onze focusregio. Onze jarenlange ervaring leert dat bedrijven zowel een hefboom voor ontwikkeling en vrede kunnen zijn, als een bron van ontwikkelingsongelijkheid en conflict. Onze infoverstrekking inzake MVO is toegespitst op alle aspecten van duurzaamheid, respect voor de mensenrechten, en de implementatie van zelfregulerende mechanismen en harde wetgeving. Op vraag van onze opdrachtgevers wenden wij onze MVO expertise ook aan voor het ontwikkelen van methodologieën die buiten onze focusregio toepasbaar zijn.

Methode van onderzoek

De onderzoeksmethode van IPIS houdt het midden tussen een journalistieke en een academische benadering. Met de journalistiek hebben we een sterke focus op het feitelijke gemeen, in tegenstelling tot de eerder theoretische invalshoek van academische research. IPIS gaat echter dieper en grondiger op zijn onderzoeksthema's in dan binnen het journalistieke métier gebruikelijk is. Daarmee komen we dicht bij de onderzoeksjournalistiek en haar graafwerk dat zich uitstrekt tot bronnen buiten het publieke domein.

Onze informatievergaring is een permanente bezigheid en gebeurt via de consultatie van bronnen op het internet, de studie van academische en journalistieke publicaties, de analyse van vertrouwelijke documenten, het bijwonen van colloquia, terreinonderzoek en interviews binnen een uitgebreid netwerk aan contacten dat in de loop van vele jaren werd opgebouwd. Die informatiestroom wordt verwerkt door de onderzoekers en vormt de basis voor de researchprojecten die we uitvoeren voor externe opdrachtgevers en voor onze informatieve dienstverlening aan ontwikkelingsactoren.

Afhankelijk van de vereisten van onze afnemers, publiceren wij onze rapporten of beperken we ons tot het opmaken van dossiers die enkel voor de opdrachtgever bestemd zijn. In het laatste geval gaat het bijvoorbeeld om een dossier dat dient als basis voor een NGO campagne of voor het uitstippelen van beleidsopties door een overheid.

IPIS hecht er het grootste belang aan dat zijn onderzoekswerk ook daadwerkelijke en realistische oplossingen aanreikt voor zijn stakeholders. De analyses in onze dossiers gaan daarom steeds vergezeld van werkbare aanbevelingen die we aftoetsen bij juridische en technische experts en bij beleidsmakers. De aanbevelingen worden gericht aan alle bij het onderzoeksthema betrokken stakeholders. Op vraag van de opdrachtgever ontwikkelen wij ook trainingpakketten, cursussen, workshops en presentaties.

IPIS gaat vaak om met gevoelige informatie en streeft daarbij deontologische principes als betrouwbaarheid, kritische zin, objectiviteit en check & double-check na.

Studie naar financiële aspecten van grote mijnbouwprojecten in Katanga

Omschrijving:

Deze desktop studie van 2 maanden was het vervolg op een onderzoeksproject van 2006. IPIS stelde een financieel-technisch dossier samen over drie belangrijke privaat-publieke joint ventures in de kopersector van Katanga. We verzamelden en analyseerden persartikels, beursfilings, diverse internetbronnen en ongepubliceerde documenten (contracten en akkoorden, haalbaarheidsstudies, audits, technische rapporten, enzovoort). Het resulterende rapport gaf een overzicht van de aandeelhoudersstructuur van de betrokken bedrijven, de individuele actoren achter die structuur, de financiering van de projecten, de return voor de investeerders en die voor de DRC.

Opdrachtgever:

De Belgische NGO Broederlijk Delen en de koepel van Vlaamse NGOs 11.11.11

Output:

Ongepubliceerd dossier

Impact:

Op basis van deze studie en verder onderzoekswerk van IPIS stelden Broederlijk Delen, 11.11.11 en de Britse NGO RAID een memorandum samen met een analyse en aanbevelingen m.b.t. de Congolese mijnsector. Dat memorandum werd samen met een appel aan stakeholders op beleidsvlak gelanceerd op een persconferentie in Brussel in maart 2007. Het werd nadien uiteengezet op een hoorzitting in de Belgische Senaat, ook ditmaal door een vertegenwoordiger van zowel Broederlijk Delen als IPIS. Meer dan honderd Belgische, Congolese en internationale NGOs tekenden inmiddels het appel. De opdrachtgevers zetten hun campagne voort op de Spring Meetings van de Wereldbank in Washington. In de DRC zelf werd in april 2007 een interministeriële commissie opgericht om de talloze mijncontracten tegen het licht te houden. Die oefening is in april 2008 nog niet afgelopen.

De Ruashi mijn bij Lubumbashi wordt klaargemaakt voor industriële exploitatie (foto:IPIS)

Studie inzake het visualiseren van conflict-motieven op geografische kaarten

Omschrijving

IPIS ontwikkelde een interdisciplinaire methode om conflict-motieven in kaart te brengen. Het beoogde analyse-instrument, dat gebruik maakt van GIS software, bestaat uit sets van geografische kaarten die economische, ethno-politieke, religieuze en andere conflict drivers visualiseren.

Bedoeling is een superpositie te maken van die kaarten op een andere kaartenset die troepenbewegingen en -concentraties, gewelddadige incidenten, territoriale aanspraken van strijdende partijen enz. weergeven. Elke kaartenset is vergezeld van een narratief rapport.

Dit project loopt tot september 2009. Een eerste casus is uitgewerkt na veldonderzoek door twee IPIS researchers in de DR Congo'se provincie Katanga in het voorjaar van 2007. Voor de Nederlandse NGO Niza verzorgen we sinds de zomer van 2007 driemaandelijkse updates van de Katangastudie. De input daarvoor komt van 4 Congo'se NGO's. Eind 2007 bereidden we op het terrein ook een nieuwe casus voor over het conflict in de Kivus.

Financiers:

2006-2007: FOD Buitenlandse Zaken België
 2007-2009: Europese Unie
 Updates Katanga: Nederlands Instituut voor Zuidelijk Afrika (Niza)

Output:

Kaarten + methodologisch handboek + narratieve rapporten op:

<http://www.ipisresearch.be/mapping.php>

Impact:

IPIS ontving zeer positieve reacties van andere onderzoeksinstituten, NGOs in binnen- en buitenland en in de DRC, Belgische diplomaten en MONUC. Telkens keert evenwel de reactie terug dat om het cartografische materiaal optimaal te kunnen benutten, regelmatige updates nodig zijn. Voor Katanga is het gelukt om financiering te vinden, om de Kivu-kaarten te updaten zoeken we momenteel naar bijkomende financiering.

Mijnwerkers aan het werk in de Sankuru rivier (foto: IPIS/NIZA)

Studie inzake het mijnbouwproject te Tenké Fungurumé in de DRC

Omschrijving:

Met dit project namen we een aanvang in september 2007. Bedoeling was om, onder meer via veldonderzoek, zicht te krijgen op de rol die de Zweedse financiële Lundin groep in dit dossier speelt. Lundin verkreeg immers al in 1996 mijnrechten op de gigantische koper- en kobaltconcessie van Tenké Fungurumé te Katanga. Bijna tien jaar later kocht de Amerikaanse koperreus Phelps Dodge zich in in de privaat-publieke joint venture met Lundin en het Congolese staatsbedrijf Gécamines. Nieuwe onderhandelingen volgden, het aandeel van Gécamines verwaterde tot 17,5 % en Phelps Dodge ging in fusie met het Amerikaanse bedrijf Freeport McMoRan om de grootste kopergroep ter wereld te vormen.

Ons onderzoek richtte zich onder meer op de schimmige omstandigheden waarin de succesieve deals tot stand kwamen. Daarnaast stelden we ter plaatse vragen over de implementatie van het sociale impactplan en over het feit dat meer dan tien jaar na ondertekening van het eerste joint venture contract, er nog geen kilo koper of kobalt geproduceerd werd op de site.

Opdrachtgever:

De Zweedse NGO's SwedWatch en Diakonia.

Output:

Rapport 'Risky Business: The Lundin Group's involvement in the Tenke Fungurume Mining project in the Democratic Republic of Congo', publ. feb. 2008, 55 p.

<http://www.ipisresearch.be/natural-resources.php>

Impact:

Het mijnbouwproject van Tenké Fungurumé heeft belangrijke Zweedse aandeelhouders, namelijk Lundin Mining en een aantal pensioenfondsen. Het rapport kreeg in Zweden dan ook heel wat media-aandacht. Onze opdrachtgevers hadden overleg met verschillende investeerders die aankondigden met Lundin en Freeport McMoRan te zullen zoeken naar oplossingen om de situatie op de mijnsite te verbeteren.

In de concessie van Fungurume (foto: IPIS)

Voordrachten

Lezing in opdracht van Households in Conflict Network (HiCN) 'Presentation of new projects: Mapping Conflict Motivations'.

- Event: Second Annual Workshop, Households in Conflict Network. The Unit of Analysis and the Micro-Level Dynamics of Violent Conflict.
- Organisatoren: Households in Conflict Network (HiCN), the Institute of Development Studies at Sussex, the German Institute for Economic Research in Berlin and the University of Antwerp.
- Locatie, datum: UA - Antwerpen, 20/01/07.

Lezing in opdracht van NGO UCOS 'Strijd om grondstoffen en gender in sub-Sahara Afrika'.

- Event: derde vredesconferentie 'Grondstoffen en conflict'.
- Organisatoren: Attac-Vlaanderen, CATAPA, Christenen voor het Socialisme, Imavo, KP, LEF, Masereelfonds, Oxfam-Solidariteit, SAP/Socialisme zonder Grenzen, UCOS, Uilekot Herzele, Vonk, Vrede.
- Locatie, datum: Brussel, 10/02/07.

Lezing in opdracht van Broederlijk Delen en 11.11.11 'A fair share for the Congo'

- Event: persconferentie 'A fair share for the Congo'
- Organisatoren: Broederlijk Delen, 11.11.11
- Locatie, datum: 13/03/07.

Lezing in opdracht van Broederlijk Delen en 11.11.11 'Financieel-economische aspecten van drie grote privaat-publieke mijnbouwprojecten in de DRC'.

- Event: Hoorzitting 'De bescherming van natuurlijke rijkdommen in het Zuiden'.
- Organisator: Bijzondere commissie globalisering.
- Locatie, datum: Belgische Senaat, 19/03/07.

Lezing in opdracht van Broederlijk Delen en 11.11.11 'Une part équitable pour le Congo'.

- Event: Séminaire 'La reconstruction économique et sociale au Congo'.
- Organisator : CNCD.
- Locatie, datum : ULB – Brussel, 06/04/07.

Creuseur aan het werk in de 'Bas-Congo' diamantmijn in Oost-Kasai (foto: IPIS/NiZA)

Voordrachten

Presentatie resultaten 'Mapping Interests in Conflict areas: Katanga'.

- Event: Persconferentie.
- Organisator: IPIS.
- Locatie, datum: café de fiennes – Brussel, 19/06/2007.

Voorzitterschap sessie op conferentie.

- Event: Conferentie 'Responsabilisering van bedrijven in conflictregio's en landen met een zwakke overheid'.
- Organisator: Universiteit Antwerpen – Instituut voor Ontwikkelingsbeleid.
- Locatie, datum: Vredescentrum – Antwerpen, 26/10/2007.

Lezing in opdracht van de universiteit van Wroclaw ' The DRC, a geological scandal'.

- Event: Resource Curse in Africa: From Fatal to Fair Transactions.
- Organisator: Universiteit van Wroclaw.
- Locatie, datum: Wroclaw (Polen), 10/09/2007.

Lezing in opdracht van NGO Vodo en CNCD-11.11.11 'Natuurlijke Rijkdommen en Coherentie: case van DR Congo'.

- Event: Conferentie 'Beleidscoherentie in het Noorden voor Duurzame Ontwikkeling in het Zuiden'.
- Organisatoren: VODO, CNCD-11.11.11.
- Locatie, datum: Brussel, 4/12/2007.

Baksteenfabriek in Fungurumé (foto: IPIS)

Lezing in opdracht van NGO BBO 'Veiligheid en Grondstoffen in DR Congo'.

- Event: Workshop 'Grote Merenbeleid'.
- Organisator: Beleidsbeïnvloeding Ontwikkelingssamenwerking (BBO).
- Locatie, datum: Den Haag, 13/12/07.

Bijdragen aan tijdschriften, groepspublicaties:

Raf Custers: *Congo blijft onder buitenlandse druk*. In: Uitpers (on-line), nr 90, 9de jg., oktober 2007. http://www.uitpers.be/artikel_view.php?id=1791

Spittaels Steven: *In de kijker: Het Belgische beleid ten aanzien van de mijnbouwproblematiek in Congo in het licht van haar voorzitterschap van de Veiligheidsraad*, Wereldbeeld: tijdschrift van de Vereniging voor de Verenigde Naties, jaargang 31, 2007/3, nr. 140, <http://www.vvn.be/wereldbeeld/2007/>

Diamantmijn 'Vache laitier' nabij Mbuji-Mayi (foto: IPIS)

Studie inzake wapenhandel in en naar Soedan

Omschrijving:

IPIS voerde gedurende drie maanden een desktop studie uit, gebruik makend evenwel van ons netwerk van lokale informanten in Soedan. We kwamen een aantal wapenoverdrachten op het spoor vanuit onder meer de Russische Federatie en China naar de regering in Khartoem. Daarnaast legden we aan de hand van fotomateriaal schendingen van het VN wapenembargo door de Soedanese overheid bloot.

Opdrachtgever:

Amnesty International, International Secretariat

Output:

Twee rapporten.

- 'Sudan: Arms continuing to fuel serious human rights violations in Darfur', Amnesty International, London, May 2007. <http://www.amnesty.org/en/library/info/AFR54/019/2007>
- 'Sudan: New photographs show further breach of UN arms embargo on Darfur', Amnesty International, London, Aug. 2007.

Impact:

Beide gevalstudies hadden een explosief effect en kregen wereldwijd enorme media-aandacht. De revelaties over Chinese wapenleveringen aan Khartoem werden door Amnesty volop gevaloriseerd toen de Amerikaanse regisseur Steven Spielberg bekendmaakte niet mee te zullen werken aan de Olympische Spelen. Bij talloze overheden werd het debat over de Chinese betrokkenheid bij de tragedie in Darfoer aangezwengeld. Ook in het Sanctiecomité van de VN Veiligheidsraad zorgden de bevindingen voor stevige discussie.

Mi-24 gevechtshelicopter, El Geneina, Soedan, 2007 (foto: IPIS/AI)

Studie inzake beleidsopties van de Europese Commissie op het vlak van anti-proliferatie van vuurwapens en explosieve materialen in Afrika

Omschrijving:

Met haar 'Instrument for Stability' wenst de Europese Commissie onder meer de proliferatie van vuurwapens en explosieven in Afrika tegen te gaan. Om daaromtrent concrete activiteiten te ontwikkelen vroeg ze expertenadvies. Be-doeling was een analyse te maken van wat het Afrikaanse continent vandaag nodig heeft om met succes de strijd tegen de proliferatie van vuurwapens en explosieven aan te gaan. Tegen de achtergrond van die analyse dienden ook een aantal voorliggende projectvoorstellen geëvalueerd te worden. De studie liep van december 2007 t/m februari 2008 en omvatte vier terreinbezoeken.

Opdrachtgever:

Gruppo Soges, een Italiaanse consultancy groep, kreeg de opdracht van de Europese Commissie en besteedde een deel ervan uit aan IPIS.

Output:

Ongepubliceerd dossier

Impact:

Het gebruik door de Europese Commissie van ons beleidsadvies zal zich uit-wijzen in 2008.

**In beslag genomen wapens van Mai-Mai militieleden in Katanga
(foto credit: lokale partner)**

Studie inzake wapenoverdrachten naar Afrika, Azië en Zuid-Amerika en naar de wenselijkheid van een internationaal verdrag op het vlak van wapenhandel

Omschrijving:

Deze desktop studie liep over een periode van drie maanden. IPIS maakte een analyse van export/importstatistieken inzake militair materiaal. Daarnaast werkten we een aantal specifieke cases uit over onverantwoordelijke wapenexporten naar Venezuela, Guatemala, Guinea, Ivoorkust, Soedan, Somalië, Irak en Afghanistan.

Opdrachtgever:

Amnesty International, International Secretariat

Output:

Rapport te verschijnen in juni 2008.

Impact:

Een eerste persbriefing werd opgepikt door media in meer dan tien landen. Onder NAVO leden ontstond discussie over excessieve leveringen van kleine wapens. Verder op te volgen in 2008.

In beslag genomen wapens van Mai-Mai militieleden in Katanga (foto credit: lokale partner)

Studie naar wapenimport in Pakistan

Omschrijving:

De context voor deze korte desktop studie was de politieke crisis die in Pakistan uitbrak naar aanleiding van het verkiezingsproces. IPIS ging na welk militair materieel in 2006-2007 door het regime van Musharraf geïmporteerd werd.

Opdrachtgever:

Amnesty International, International Secretariat

Output:

De informatie werd niet gepubliceerd maar doorgestuurd naar verschillende secties van Amnesty International, onder meer die van Zwitserland, het VK, de VS, Duitsland en Italië.

Impact:

Vele secties van Amnesty International gebruikten de informatie voor lobbywerk bij de overheid in eigen land.

Studie naar het internationale regelgevende kader inzake luchttransporten van militair materiaal

Omschrijving:

Deze desktop en veldstudie loopt nog in 2008 en zal een periode van vijf maanden beslaan. IPIS onderzocht in eerste instantie het al of niet bestaan van regulerende mechanismen voor het vervoer per lucht van militair materiaal. Aan de hand van een aantal gevalstudies gingen we vervolgens na hoe die regelgeving in de praktijk wordt geïmplementeerd.

Opdrachtgever:

De Italiaanse NGO TransArms Europe

Output:

Rapport te verschijnen in de zomer van 2008.

Impact:

Op te volgen in 2008.

Kamp VN-blauwhelmen in Pweto (foto: IPIS)

Voordrachten

Lezing 'Arms export control regulations in the successor states of the former Yugoslavia'.

- Event: OVSE seminarie, Forum for security co-operation.
- Organisator: OVSE.
- Locatie, datum: Wenen, 21/03/07.

Gedachte-uitwisseling m.b.t. het wapenembargo tegen Soedan en het conflict in Darfoer met het 'Subcommittee on Security and defence'.

- Event: Hoorzitting 'Subcommittee on security and defence' van het Europees Parlement.
- Organisator: Europees Parlement.
- Locatie, datum: EP – Brussel, 5/06/2007.

Hosting van conferentie 'Improving and developing research methodologies for researching illicit trafficking in SALW'.

- Event: COST Action A25 meeting of Working Groups 1 & 2.
- Organisator: COST Action A 25.
- Locatie, datum: IPIS – Antwerpen, 24/09/07.

Conferentie bij IPIS over research naar wapenhandel (foto: IPIS)

Voordrachten

MSP University Amnesty International (foto: AI)

Lezing in opdracht van het Vlaams Vredesinstituut 'Mediatoren tussen kleine en grote vrede'.

- Event: Conferentie 'Vrede in Vlaanderen'.
- Organisator: Vlaams Vredesinstituut.
- Locatie, datum: Vlaams Parlement – Brussel, 02/10/07.

Twee trainingspakketten (a) "Arms Trade Statistics – how to find relevant data on your country and not tell lies", en (b) "Arms Transportation and Logistics – the Arms Flyers Project".

- Event: AI MSP University.
- Organisator: Amnesty International – International Secretariat.
- Locatie, datum: Antwerpen, 24/11/2007.

Lezing in opdracht van het Vlaams Netwerk Lichte Wapens.

- Event: hoorzitting over vier wetsvoorstellen tot wijziging van de wet van 8 juni 2006 houdende regeling van economische en individuele activiteiten met wapens.
- Organisator: Commissie Justitie, Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers.
- Locatie, datum: Belgische Kamer van Volksvertegenwoordigers – Brussel, 24/10/2007.

maatschappelijk verantwoord ondernemen

Studie naar de mensenrechtenverplichtingen van private financiële instellingen

Omschrijving:

Onder druk van NGOs ontstaat bij banken en andere financiële instellingen de tendens om mensenrechtennormen mee op te nemen in beslissingen over de toekenning van een product of dienst. In ons land bijvoorbeeld opende de NGO Netwerk Vlaanderen een debat bij banken en overheid inzake de juridische afdwingbaarheid van mensenrechtennormen. Ook in andere landen werden op dit vlak een aantal successen geboekt. Een gemeenschappelijk initiatief vanuit de NGO-wereld drong zich op, niet alleen omdat de financiële instellingen multinationalaal opereren, maar ook om de initiatieven en stellingnamen van NGOs wereldwijd op elkaar af te stemmen. Tegen die achtergrond voerde IPIS gedurende vijf maanden een desktop studie uit naar de verwachtingen van NGOs ten aanzien van de banksector en naar de juridische verplichtingen van banken op het vlak van mensenrechten. IPIS deed een beroep op talloze academici en juristen om dat laatste aspect uit te klaren.

Opdrachtgever:

BankTrack, een wereldwijd netwerk van NGOs, bestelde de opdracht bij de vzw Proyecto Gato die ze op haar beurt aan IPIS uitbesteedde.

Output:

Rapport 'Human Rights, Banking Risks, Incorporating Human Rights Obligations in Bank Policies', publ. februari 2007, 31 pag.

<http://www.ipisresearch.be/corporate-social-responsibility.php>

Impact:

Het rapport werd gelanceerd door BankTrack op een workshop in Genève georganiseerd door John Ruggie, VN Rapporteur voor mensenrechten en bedrijven. Nadien werden de conclusies en aanbevelingen uit het rapport opgenomen in meer recente rapporten, zoals bijvoorbeeld dat van de Argentijnse organisatie CEDHA gericht aan de OESO werkgroep 'Investment Committee'. Het Zweedse ministerie van Buitenlandse Zaken plaatste het thema op de agenda van die OESO werkgroep en nodigde onder meer IPIS uit voor overleg.

maatschappelijk verantwoord ondernemen

Studie naar milieu- en sociale normen van Europese exportkredietverzekeringsmaatschappijen

Omschrijving:

Deze desktop studie liep over een periode van drie maanden. IPIS onderzocht de werking en het beleid van de exportkredietverzekeringinstellingen in elf Europese lidstaten. Zo kwamen we tot een ranking van die instellingen op basis van criteria die hun milieu-, mensenrechten- en sociaal beleid aanbelangen. Het eindrapport zal een lijst van aanbevelingen bevatten gericht aan de Belgische exportkredietverzekeringmaatschappijen en de overheid.

Opdrachtgever:

De werkgroep bedrijven onder leiding van de NGO 11.11.11

Output:

Rapport te verschijnen in mei 2008.

<http://www.ipisresearch.be/corporate-social-responsibility.php>

Impact:

IPIS zal in opdracht van 11.11.11 zijn bevindingen voorstellen tijdens een hoorzitting in het Belgische Federale Parlement.

Stadszicht Kinshasa (foto: IPIS)

maatschappelijk verantwoord ondernemen

Studie naar de werking van de nationale Delcrederedienst

Omschrijving:

Deze desktop studie liep over een periode van drie maanden. IPIS maakte een analyse van drie aanvraagdossiers van bedrijven tot steun vanwege de Delcrederedienst. We gingen daarbij na of en in welke mate de door de bedrijven geplande activiteiten in het buitenland strookten met de nationale wetgeving ter zake. Daarbij kregen we zicht op de wijze waarop de Delcrederedienst de ontvankelijkheid van dergelijke dossiers beoordeelt.

Opdrachtgever:

De werkgroep bedrijven onder leiding van de NGO 11.11.11

Output:

Rapport te verschijnen in mei 2008.

<http://www.ipisresearch.be/corporate-social-responsibility.php>

Impact:

IPIS zal in opdracht van 11.11.11 zijn bevindingen voorstellen tijdens een hoorzitting in het Belgische Federale Parlement.

maatschappelijk verantwoord ondernemen

Opmaak mensenrechtencursus voor bedrijven die handelsbetrekkingen hebben met Afrikaanse landen

Omschrijving:

Deze desktop studie liep over een periode van vier maanden. In eerste instantie maakte IPIS een analyse van de mensenrechtenverplichtingen van bedrijven onder internationaal en Afrikaans recht. Op basis daarvan werkten we een instrument uit op basis waarvan bedrijven mensenrechten in hun beleid kunnen integreren. We maakten daarbij gebruik van het 'Danish human rights compliance assessment tool'. Die tool kunnen we verder toesnijden op specifieke sectoren en bedrijven.

Financier: De Stad Antwerpen

Output:

Te verschijnen syllabus.

<http://www.ipisresearch.be/corporate-social-responsibility.php>

Impact:

Op te volgen in 2008.

Mijnmaatschappij fabriceert bakstenen (foto: IPIS)

maatschappelijk verantwoord ondernemen

Voordrachten

Voorzitterschap en panel-lid sessie op conferentie.

- Event: Conferentie 'Responsabilisering van bedrijven in conflictregio's en landen met een zwakke overheid'.
- Organisator: Universiteit Antwerpen – Instituut voor Ontwikkelingsbeleid.
- Locatie, datum: Vredescentrum Antwerpen, 26/10/2007.

Begeleiding van stagiair

IPIS begeleidde Devin Cahill, studente bij het Antwerpse Institute of Development Policy and Management, bij het omwerken van haar dissertatie naar een IPIS dossier. Het resultaat werd gebruikt als lobbydocument door het NGO-netwerk Fatal Transactions.

Output:

Rapport 'Donor Engagement in Fragile States: A Case Study of Donors in the Democratic Republic of Congo and the OECD Principles for Good International Engagement in Fragile States'
<http://www.ipisresearch.be/various-subjects.php>

Daarnaast begeleidden we nog twee andere stagiairs die ons bijstonden bij ons lopende onderzoekswerk.

Winkelstraat in Goma (foto: IPIS)

Bibliotheek

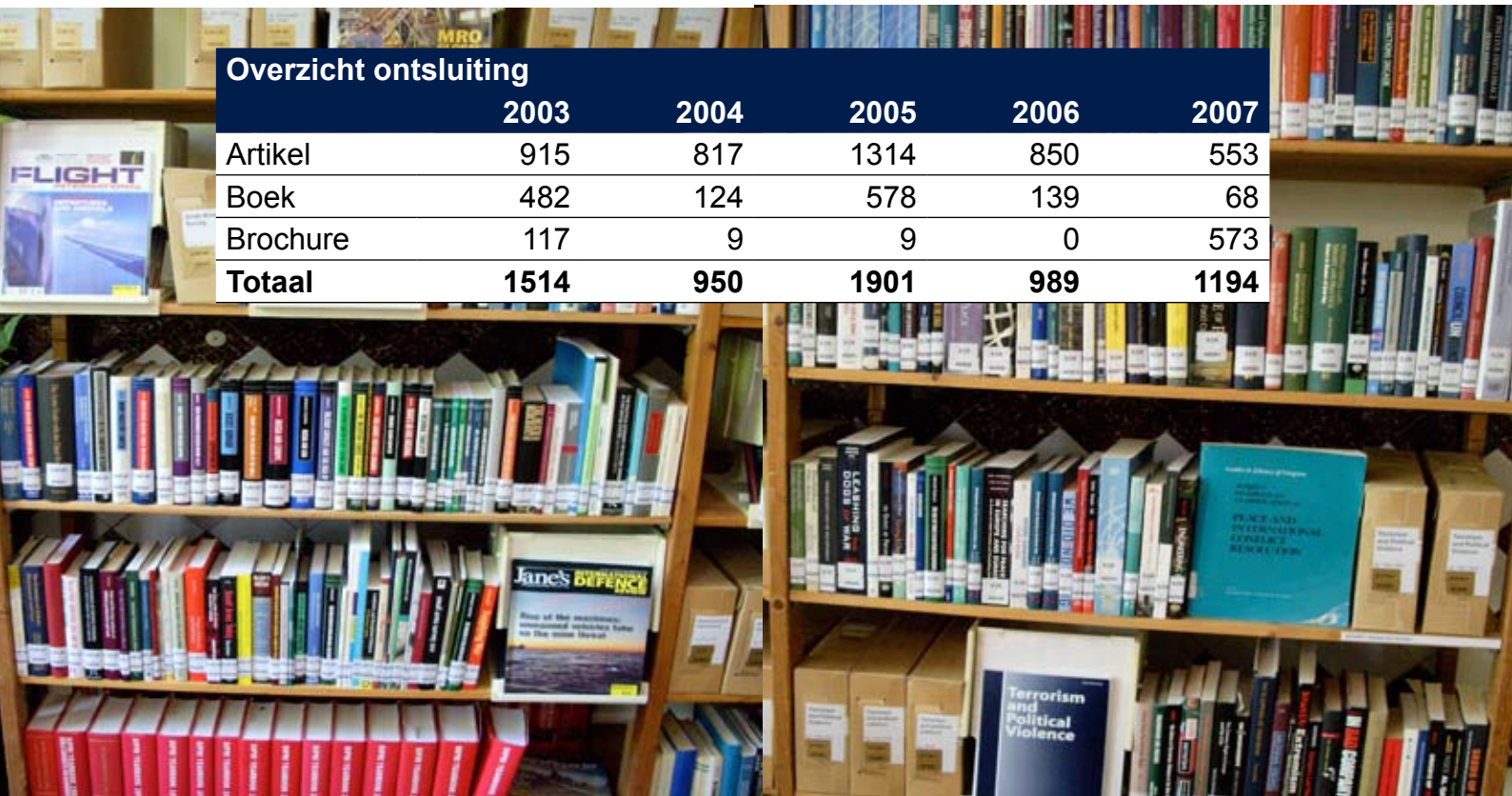
In 2007 voerden we een drastische reorganisatie van onze bibliotheek door. De krachtlijn van die reorganisatie is dat we van de bib een werkbibliotheek maakten die in de eerste plaats ten dienste staat van onze core business, namelijk onze onderzoeksactiviteiten. Een aanzienlijk deel van onze collectie hebben we daarbij overgedragen aan het Vlaams Instituut voor Vrede en Geweldpreventie (www.vlaamsvredesinstituut.be), dat de werken ontsluit in de LIBIS online-catalogus.

De thematische indeling van de bib volgt nu de kernthema's van ons onderzoek: wapenhandel/veiligheid, exploitatie van natuurlijke rijkdommen en maatschappelijk verantwoord ondernemen in sub-Sahara Afrika. Daarnaast is er een sectie met algemene (politiek, geschiedenis,...) en referentiewerken.

Om aan het geïnteresseerde publiek toch de kans te geven onze collectie te consulteren, blijft de bib toegankelijk tijdens kantooruren. Bezoekers dienen daarvoor een afspraak te maken en krijgen zo de kans zich persoonlijk te laten begeleiden door een van onze onderzoekers. We voerden ook een nieuwe vorm van dienstverlening in: geïnteresseerden kunnen voortaan copies van artikels/werken toegezonden krijgen via de post. De betreffende service zal plaatsvinden aan kostprijs (verzending + evt. copies).

Overzicht ontsluiting

	2003	2004	2005	2006	2007
Artikel	915	817	1314	850	553
Boek	482	124	578	139	68
Brochure	117	9	9	0	573
Totaal	1514	950	1901	989	1194

Bibliotheek

Lopende tijdschriften

- Adelphi papers
- Africa Confidential
- Africa Energy Intelligence
- Africa Mining Intelligence
- Arms control today
- Aviation week
- Billet's d'Afrique
- Defence News
- Disarmament diplomacy
- Flight International
- Internationaal humanitair recht in de kijker (Zoeklicht)
- Jane's defence weekly
- Jane's international defence review
- Jeune Afrique
- Keesings historisch archief
- La lettre du continent
- Military technology
- Netherlands quarterly on human rights
- New African
- NJCM bulletin
- Strategic survey
- Terrorism and political violence
- The arms control reporter
- The bulletin of the atomic scientists
- The military balance
- Veiligheid en strategie
- Vrede en veiligheid

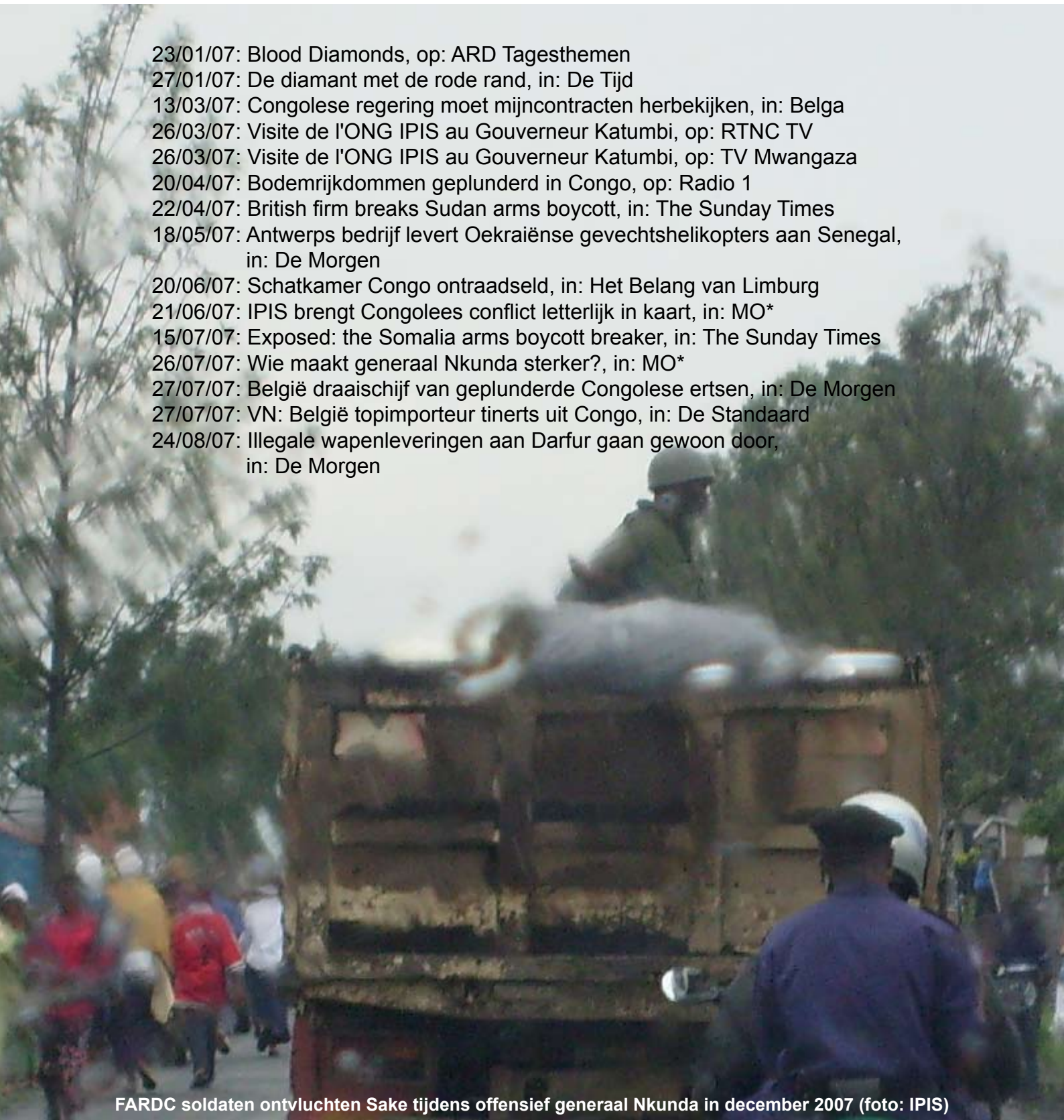
Impact:

De collectievorming is het werk van onze onderzoekers en vormt een essentiële component van hun informatievergaring. De aangekochte en verzamelde publicaties worden door hen permanent verwerkt en dragen zo bij tot de uitbouw van onze expertise. De bibliografische en inhoudelijke ontsluiting door IPIS voedt de online catalogus van Cocosnet, het bibliotheeknetwerk van de Vlaamse Noord- Zuidbeweging. IPIS is tot op heden goed voor 40 % van de catalogus.

<http://www.cocosnet.be/wwwisis/nedl/form.htm>

IPIS in de pers

- 23/01/07: Blood Diamonds, op: ARD Tagesthemen
27/01/07: De diamant met de rode rand, in: De Tijd
13/03/07: Congolese regering moet mijncontracten herbekijken, in: Belga
26/03/07: Visite de l'ONG IPIS au Gouverneur Katumbi, op: RTNC TV
26/03/07: Visite de l'ONG IPIS au Gouverneur Katumbi, op: TV Mwangaza
20/04/07: Bodemrijdommen geplunderd in Congo, op: Radio 1
22/04/07: British firm breaks Sudan arms boycott, in: The Sunday Times
18/05/07: Antwerps bedrijf levert Oekraïense gevechtshelikopters aan Senegal,
in: De Morgen
20/06/07: Schatkamer Congo ontraadseld, in: Het Belang van Limburg
21/06/07: IPIS brengt Congolees conflict letterlijk in kaart, in: MO*
15/07/07: Exposed: the Somalia arms boycott breaker, in: The Sunday Times
26/07/07: Wie maakt generaal Nkunda sterker?, in: MO*
27/07/07: België draaischijf van geplunderde Congolese ertsen, in: De Morgen
27/07/07: VN: België topimporteur tinerts uit Congo, in: De Standaard
24/08/07: Illegale wapenleveringen aan Darfur gaan gewoon door,
in: De Morgen

FARDC soldaten ontvluchten Sake tijdens offensief generaal Nkunda in december 2007 (foto: IPIS)

Financiën

IPIS vzw Resultatenrekening 2007	
Omzet	500.614,72 €
Projecten	58.794,74 €
Projecten voor overheden	190.594,62 €
Programmasubsidies	85.505,46 €
Subsidies	165.103,82 €
Overige	616,08 €
Uitgaven	474.250,22 €
Huisvestingskosten	20.337,25 €
Werking	122.933,45 €
Personeelskosten	323.947,61 €
Afschrijvingen	6785,38 €
Overige	246,53 €
Bestemde fondsen	27.837,86 €

IPIS vzw Balans 31/12/2007	
Totaal actief	151.189,47 €
Vaste activa	9.839,87 €
Vlottende activa	141.324,60 €
Totaal passief	151.189,47 €
Eigen vermogen	70.919,81 €
Schulden	80.269,66 €

Opdrachten 2000-2006

2006

'Study into the legislation and the practical approach adopted by financial institutions concerning the supply of products and services to arms exporting companies'.

'Study into human rights obligations of private financial institutions'.

For: BankTrack

'Study into arms exports from the former Yugoslavia'.

'Study into Flemish export and transit of arms, the Flemish licence policy on the subject, and the arms legislation in European countries'.

For: Flemish Peace Institute

'Study into the role of Uganda in the Congolese civil war'.

For: Amnesty International, IANSA campaign.

'Study concerning the visualisation of conflict motives on geographical maps'.

Financed by: Belgian Federal Public Service Foreign Affairs and European Union.

'Study into financial aspects of large mining projects in Katanga, DRC'.

For: Broederlijk Delen

'Interests of Congolese politicians in the mineral industry in the DRC'.

For: Fatal Transactions.

2005

'Arms trafficking in the Great Lakes Region: Tanzania'.

For: Belgian Federal Public Service Foreign Affairs

'Interests of Congolese politicians in the mineral industry in the DRC'.

For: Fatal Transactions.

Training package for monitoring arms embargo.

For: MONUC, funded by the Belgian Federal Public Service Foreign Affairs.

Contract research: 'Arms flows from the Middle East'.

For: Amnesty International.

Contract research: 'Arms procurement Central Africa'.

For: Amnesty International and Raid.

'Civil society activity on disarmament in Europe and Brazil'.

For: publication IPIS.

Contract research: 'DRC: Arming the East'.

For: Amnesty International.

Colombia - Development education.

Financed by: Flemish Ministry of Foreign Policy.

2004

Colombia: Ecomujer –Cartografie de la Esperanza I/b: Peace building and preventive diplomacy.

Financed by: Belgian Federal Public Service Foreign Affairs.

Contract research: 'Violation of the UN-weapon embargo against East-Congo'.

For: All Party Parliamentary Group on the Great Lakes Region & Genocide Prevention (APPG) House of Commons, UK.

'European Arms Exports to Latin America'.

For: publication IPIS.

Opdrachten 2000-2006

'EU Policies towards the Colombian Conflict'.

For: United Nations University – Comparative Regional Integration Studies.

'Containing arms trafficking to the South: European arms export laws vs. facts set in a Latin American context'.

For: publication IPIS.

'Arms for Macondo'.

For: publication 'Noord-Zuid Cahier'.

Colombia: Ecomujer –Cartografie de la Esperanza I/a: vredesopbouw en preventieve diplomatie.

Financed by: Belgian Federal Public Service Foreign Affairs.

Lessen in samenwerkingsontwikkeling over het gewapend conflict in Sierra Leone en illegale exploitatie en handel in bloeddiamanten.

For: AROSA (Adviesraad voor ontwikkelingssamenwerking Antwerpen).

2003

UN Panel of Experts on Somalia.

For: United Nations.

Consultancy to the Belgian Senate Commission 'Great Lakes'.

For: Belgian Senate.

'3 case studies on arms trafficking in Africa'.

For: Amnesty International.

Contract research : 'Les enjeux économiques du conflit en Ituri'.

For: UNDP.

Contract research: 'Congo's Privatised War Economy'.

For: NOVIB.

'The political economy of resource trafficking in the Democratic Republic of Congo'.

Financed by: Belgian Federal Public Service Foreign Affairs.

2002

UN Panel of Experts on Liberia.

Outsourcing of expert.

For: United Nations.

'Colombia, Belgium and the weapon industry'.

For: publication IPIS.

'Case study Lebanese arms and diamond traders in West-Africa'.

For: publication Global Witness.

'Natural Resources'.

Financed by: Belgian Federal Public Service Foreign Affairs

'Coltan trade'.

For: Kerk in Actie.

2001

UN Panel of Experts on Liberia. Outsourcing of expert.

For: United Nations.

Contract research: 'FN Herstal: licensed production'.

For: Small Arms Survey.

Contract research: 'Diamonds and Conflicts in Congo'.

For: Partnership Africa Canada.

2000

UN Panel of Experts on Sierra Leone: Diamonds & Arms.

Outsourcing of expert.

For: United Nations.

Consultancy work: 'Angola: air transport network & sanctions violations'.

For: United Nations.

IPIS team

Het IPIS team bestond per eind december 2007 uit volgende medewerkers:

Directeur:

Didier Verbruggen
didier.verbruggen@ipisresearch.be

Administratie:

Anne Hullebroeck
anne.hullebroeck@ipisresearch.be

Jeanine Doublet (bibliotheek)
jeanine.doublet@ipisresearch.be

Researchers:

Peter Danssaert
peter.danssaert@ipisresearch.be

Jan Cappelle
jan.cappelle@ipisresearch.be

Steven Spittaels
steven.spittaels@ipisresearch.be

Raf Custers
raf.custers@ipisresearch.be

Filip Hilgert
filip.hilgert@ipisresearch.be

Jan Wouters
(verliet IPIS in februari 2008)

Contact

IPIS vzw
Italiëlei 98a
2000 Antwerpen

Tel.: ++32(0)3/225.00.22
Fax: ++32(0)3/231.01.51
info@ipisresearch.be
www.iipisresearch.be

Colophon

Redactie: Didier Verbruggen
Lay-out: Anne Hullebroeck

2008/4320/1